

Transportutmaning Kalmar län 2022

nooil.

Innehåll

1	Inledning	2
2	Genomförande	2
3	Resultat	4
3.1	Mer än etthundra åtgärder	4
3.2	Exempel i urval	4
4	Lärdomar och fortsatt arbete	6
4.1	Framgångsfaktorer och utmaningar.....	6
4.2	Intervjuer	7
4.3	Transportutmaning Kalmar län 2025	7
	Bilaga A Checklista	8
	Bilaga B Resultat, sammanställning	13
	Bilaga C Kalendarium	15

1 Inledning

Transportutmaning Kalmar län 2022 är ett initiativ från länets klimatkommission. Nio offentliga aktörer i Kalmar län har utmanat sig själva och andra att skynda på arbetet för att göra länet till en fossilbränslefri region år 2030. Här redovisas erfarenheter och resultat.

Kalmar län har som mål att vara fossilbränslefritt år 2030. Arbetet ska leda till minskade utsläpp av fossil koldioxid, en effektivare energianvändning och ett växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Gemensamma strategier, mål och prioriterade aktiviteter redovisas i länets handlingsprogram för en fossilbränslefri region.

Ett av delmålen är att alla samhällsbetalda transporter och arbetsmaskiner ska vara fossilbränslefria år 2025. Kalmar läns klimatkommission har därför, som en del i arbetet med att förverkliga detta, genomfört Transportutmaning Kalmar län 2022.

2 Genomförande

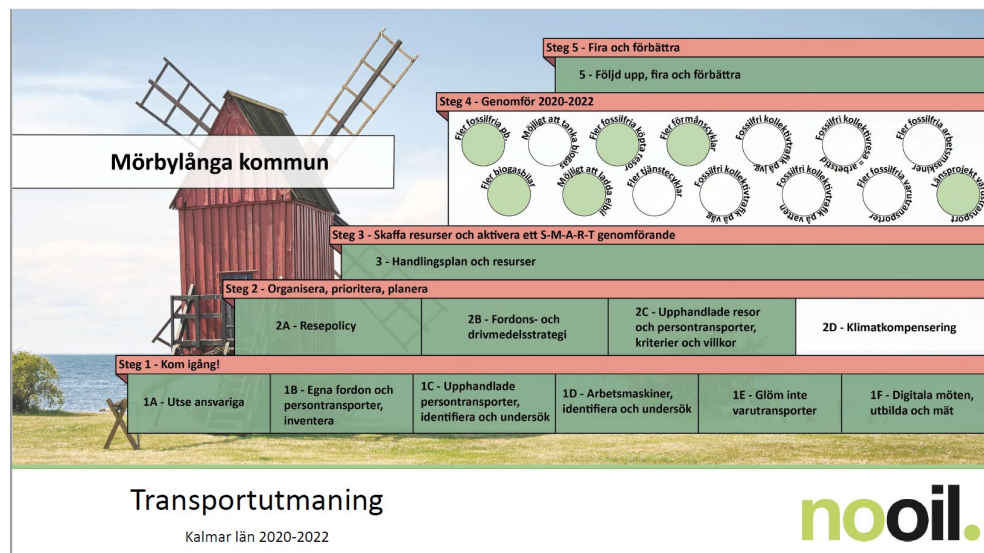
Transportutmaning Kalmar län 2022 lanserades av länets klimatkommission hösten 2020 och vände sig till medlemmarna i Klimatsamverkan Kalmar län¹. Syftet var att visa goda exempel och lära av varandra, samt att uppmuntra varje aktör till ytterligare steg framåt. Detta för att snabbare nå länets mål om att alla samhällsbetalda transporter ska vara fossilbränslefria.

¹ Klimatsamverkan Kalmar län är ett samarbete mellan länets kommuner, energikontor, länsstyrelse, region och universitet. Arbetet samordnas av länets klimatkommission, som bland annat har i uppdrag att öka takten i genomförandet av länets energi- och klimatmål. Klimatkommissionen har också två länsgrupper som stöd. Länsgruppen för minskad klimatpåverkan omfattar relevanta tjänstepersoner från klimatsamverkans 16 medlemmar.

Länsgruppen för minskad klimatpåverkan tog fram en "transporttrappa" samt en checklista och en vägledning. Se också bilaga A Checklista. Transporttrappan innehöll 26 åtgärder som skulle ge stöd för att arbeta systematiskt. Därför var åtgärderna uppdelade i fem steg.

1. Kom igång!
2. Organisera, prioritera, planera
3. Skaffa resurser och aktivera genomförandet
4. Genomför 2021-2022
5. Utvärdera och manifestera

Transporttrappan kan ses som ett smörgåsbord av åtgärder som behöver genomföras. Varje organisation som antog transportutmaningen åtog sig att, fram till slutet av år 2022, genomföra ett valfritt antal av dessa åtgärder. Det handlade till exempel om byte av konventionell diesel mot HVO100, förnybart bränsle i hyrbilar, fler biogasbilar, fler tjänstecyklar, fler laddstolpar, fler digitala möten eller upphandlade fossilfria entreprenadtjänster.

Exempel, antagna utmaningar i Mörbylånga kommun.

Följande aktörer medverkade i Transportutmaning Kalmar län 2022: Borgholms kommun, Energikontor Sydost, Kalmar kommun, Mörbylånga kommun, Nybro kommun, Oskarshamns kommun, Region Kalmar län, Torsås kommun och Västerviks kommun.

Erfarenhetsutbyte och samordning har skett inom länsgruppen för minskad klimatpåverkan, samt i en separat arbetsgrupp under denna länsgrupp. Transportutmaningen har följts upp i halvtid samt vid utmaningens slut 2022. Arbetet har skett inom befintliga ramar och återrapportering har skett till klimatkommissionen samt till regionalt ledningsforum.

Transportutmaning Kalmar län 2022 har kommunicerats extern via pressmeddelande i samband med start och slut, samt via deltagande organisationer. Transportutmaning Kalmar län 2022 presenterades också på den nationella konferensen "Biogas 2021 – Guldruschen".

Se också bilaga C Kalendarium.

3 Resultat

Se också bilaga B, sammanställning av resultat.

3.1 Mer än etthundra åtgärder

Nio av klimatsamverkans 16 medlemmar deltog i Transportutmaning Kalmar län 2022.

När Transportutmaning Kalmar län 2022 startade hade dessa organisationer sammanlagt redan klarat av 58 av utmaningens åtgärder. Transportutmaningen innebar ytterligare 115 åtaganden, att utföra under åren 2021-2022.

Medverkande organisationer har gjort en självskattning av transportutmaningens resultat. I slutet av år 2022 var 114 av 116 åtaganden påbörjade. Hälften av dessa, 56 styck, var också slutförda.

Mörbylånga och Oskarshamns kommuner har gått från tre genomförda åtgärder vid utmaningens början till 28 respektive 21 påbörjade eller genomförda åtaganden vid utmaningens slut.

Vid utmaningens slut har Kalmar kommun, Mörbylånga kommun, Oskarshamns kommun, Region Kalmar län och Västerviks kommun påbörjat eller genomfört mer än 20 av utmaningens 26 grundåtaganden.

Deltagarna i Transportutmaning Kalmar län 2022 har alltså tagit tydliga steg för att nå målet om fossilbränslefria samhällsbetalda transporter 2025.

3.2 Exempel i urval

Det pågår ett stort antal aktiviteter för att ställa om länets samhällsbetalda resor till fossilfrihet och Transportutmaning Kalmar län 2022 är en del i detta arbete. Här presenteras några exempel på vad som genomförts inom ramen för Transportutmaning Kalmar län 2022. Samtliga steg i transportutmaningen är viktiga, men exemplen fokuserar på steg 4 – genomförande. Samtliga uppgifter gäller december 2022.

- **1E Glöm inte varutransporter.** Kalmar kommun ställer numera alltid krav på förnybara transporter.
- **1F Digitala möten.** Förekommer idag frekvent. Utvecklingen har snabbats på med anledning av coronapandemin.
- **2D Klimatkompensera.** Borgholm, Nybro, Mörbylånga, Kalmar och Torsås har system för klimatkompensering av fossila resor.
- **4A Fler fossilfria personbilar.** Andelen fossilfria personbilar ökar stadigt. Region Kalmar län uppnådde målet om fossilfri fordonsflotta till utgången av 2021. Kalmars fordonspark är till 87 procent fossilbränslefri. I Västervik körs 63 procent fossilfritt. Mörbylånga kommun har tre tankstationer för förnybar diesel (HVO100) för internt bruk. Det har gjort att kommunens dieselfordon numera kan köra på 100 procent förnybart. 97 procent av fordonsflottan drivs med förnybara bränslen.
- **4B Fler biogasbilar.** Antalet biogasfordon ökar kontinuerligt. I Kalmar kommun är andelen 48 procent och i Västervik 36 procent. Mörbylånga kommun har köpt in 33 biogasfordon. Nybro kommun har sex biogasbilar och ytterligare nio beställda. I Torsås har en ny biogasmack gjort det möjligt att börja köpa biogasbilar och kommunen har köpt in elva bilar - dubbelt så många som låg i planeringen.

- **4C Möjligt att tanka biogas.** Möjligt att tanka biogas i elva av länets tolv kommuner. Planer på mack finns också i Borgholm.
- **4D Möjligt att ladda elbil.** Deltagarna arbetar aktivt för fler laddstolpar, publika och interna. Flera deltar i länsprojektet Ladda hela Kalmar län & Glasriket. Projektet har fått klartecken att bygga mer än 230 laddpunkter på 40 platser i Kalmar och Kronobergs län, varav merparten i Kalmar län. I Kalmar kommun har samhällsbyggnadsenheten möjliggjort etablering av 300 laddpunkter på allmän platsmark. Västerviks kommun har tagit fram en laddinfrastrukturplan
- **4E Fler fossilfria köpta resor** I Kalmar och Mörbylånga körs hyrbilar numera på 100 procent förnybart.
- **4H Fossilfri kollektivtrafik på väg.** Region Kalmar län har nått målet om fossilfri kollektivtrafik på väg.
- **4J Fossilfri kollektivtrafik på vatten.** Arbeta pågår inom Region Kalmar län. Västerviks kommun har upphandlat fossilfri skärgårds trafik – skolskjuts m.m.
- **4L Fler fossilfria varutransporter och 4 N Länsprojekt varutransporter.** Kalmar kommun ställer numera alltid krav på förnybart drivmedel i upphandlingar av varor. Västerviks kommun bedriver ett systematiskt arbete för uppgradering av fossilfria avtal med leverantörer, ett nytt avtal finns till exempel för livsmedelstransporter. Region Kalmar län upphandlade under 2021 nytt avtal för godstransporter där hela avtalet bygger på fossilfria resor med övergång mot biogasfordon. Flera kommuner har deltagit i Energikontor Syds förstudie Fiktiv upphandling. Region Kalmar län, Energikontor Syd samt Borgholm, Kalmar, Mörbylånga och Västerviks kommuner har tagit fram ett underlag för upphandling av tunga transporter.² Detta ska kunna användas i alla upphandlingar för att säkerställa fossilfria transporter. Leverantörsdialoger har provats med framgång, bland annat i Västervik.³
- **4M Fler fossilfria arbetsmaskiner.** I Kalmar och Nybro kommuner drivs alla arbetsmaskiner fossilfritt, merparten med HVO. Kalmar kommunen testar även eldrivna handverktyg.
- **5A Följ upp, fira och förbättra.** Västerviks kommun redovisar ett årligt hållbarhetsbokslut och har också påbörjat arbetet med att ta fram ett klimatbokslut för hela kommunkoncernen. Kalmar kommun redovisar ett årligt miljöbokslut och delar också ut ett årligt klimatpris. Nybro kommun redovisar årligen hållbarhetsarbetet i kommunen genom att ta fram en hållbarhetsuppföljning. Kommunen delar också varje år ut ett miljö- och klimatpris.
- **Egna åtaganden** Mörbylånga kommun har genomfört egna åtaganden i form av informationsinsatser om biogas samt förberett för den delbilspool som lanserades i början av år 2023. Kalmar kommun har genomfört egna åtaganden när det gäller klimatdialog och kommunikation, växande delbilspool, elcykelbibliotek och projektet Better-Points för mer klimatriktiga arbetsresor.

² Länk till arbetsdokumentet ”Gemensamma drivmedelskrav vid upphandling inom Kalmar län av varor och tjänster där transporter ingår”

https://kalmar.se/download/18.2b2be2d718459d67fdf213c/1669882396535/Folder_A4_Gemensammaprocent20drivmedelskrav.pdf

³ Länk till rapporten ”Leverantörsdialog Exempel på användning av metoden för hållbar upphandling inom transporter” https://d1da7yrcucvk6m.cloudfront.net/sites/400/media/981969_LeverantprocentC3procentB6rsdialog_kortrapport_2023.pdf?1676645376

4 Lärdomar och fortsatt arbete

4.1 Framgångsfaktorer och utmaningar

Gemensam planering och förankring

Det är viktigt att transportutmaningen är till nytta för deltagarna, d.v.s. för kommuner och övriga medlemmar i Klimatsamverkan Kalmar län. Därför behöver de (naturligtvis) vara med i planeringen. Transportutmaning Kalmar län 2022 har tagits fram inom klimatsamverkans länsgrupp för minskad klimatpåverkan, samt i en separat arbetsgrupp under länsgruppen.

Konkret och lärande

Transporttrappan ger konkreta exempel på vad som går att göra och också en systematik för att arbeta med frågorna. Energikontor Sydost har, med kunskap och resurser, varit viktiga i framtagandet av Transportutmaning Kalmar län och i utformningen av utmaningens transporttrappa. Inspiration har hämtats från Energimyndighetens energitrappa för små företag.

Passa i olika sammanhang

Transportutmaningen vänder sig till samtliga 16 medlemmar i Klimatsamverkan Kalmar län, vilket betyder att den behöver utformas och formuleras så att de passa såväl kommuner av olika storlekar som andra medlemsorganisationer. Därför valde vi modellen ”smörgåsbord”, där varje organisation väljer åtagande och målnivå utifrån situation och förutsättningar.

Bygga på antagna måldokument

Transportutmaningens utmaningar bygger på handlingsprogrammet för en fossilbränslefri region, vilket har antagits av region och länsstyrelse. Utmaningen kan kopplas till handlingsprogrammets mål och aktiviteter om transporter, men också till de delar som handlar om att bidra till ökad produktion av förnybara drivmedel (biogas m.m.) samt infrastruktur för tankställen för förnybara drivmedel och el.

Andel medverkande

Nio av klimatsamverkans sexton medlemmar har deltagit i utmaningen och det hade naturligtvis varit önskvärt med ett bredare deltagande. Ett skäl till att avstå har varit svårigheter med att förankra i hemmaorganisationen. Ett annat har varit att organisationen bedömt att deltagande inte gett något mervärde i omställningsarbetet.

Önskemål om samordnad projektledning

Flera av deltagarna har framfört önskemål om en mer samlad projektledning, för erfarenhetsutbyte och kommunikation såväl bland deltagarna som externt. Detta kräver extra finansiering, vilket inte varit möjligt. Klimatsamverkans sekretariat har vid ett tillfälle erbjudit en halvdag länsutbyte på temat fossilbränslefria samhällsbetalda resor. Dock fick denna dag ställas in på grund av få deltagare.

4.2 Intervjuer

Transportutmaningens arbetsgrupp kontaktade hösten 2022 klimatsamverkans medlemmar för kortare intervjuer. Resultaten från dessa intervjuer kan sammanfattas så här:

- Transportutmaningen och modellen med transporttrappa är bra.
- Önskemål om mer stöd, goda exempel, erfarenhetsutbyte, tydligare uppföljning och mer/fler gemensamma kommunikationsinsatser under genomförandetiden.
- Viktigt med intern förankring.
- Önskvärt att inkludera/utmana fler. I första hand Klimatsamverkans medlemmar men gärna bredare. Det senare kräver ökade resurser.

4.3 Transportutmaning Kalmar län 2025

Kalmar läns klimatkommission har, baserat på tidigare erfarenheter samt på önskemål från klimatsamverkans medlemmar, beslutat att lansera en ny transportutmaning för åren 2023 – 2025. Modellen för Transportutmaning 2025 är densamma som för år 2022, men med delvis nya utmaningar. Bland annat nya utmaningar om arbetsmaskiner, delbilspooler och mobilitetsåtgärder. Transportutmaning Kalmar län 2025 lanseras i maj 2023.

Bilaga A Checklista**TRANSPORTUTMANING KALMAR LÄN 2021 - 2022**

	Åtgärd Se vägledning och transporttrappa	Checklista Se vägledning och transporttrappa	Nuläge Beskriv organisationens nuläge i ord (kort). Markera också med grönt om du bedömer att ni uppfyller denna åtgärd, d.v.s. om svaret är ”ja”. Markera med gult om du bedömer att ”arbete pågår” (Färglägg antingen cellerna i denna kolumn, eller motsvarande byggsten i transporttrappan.)	Accepterade utmaningar, d.v.s. åtaganden fram till 2022-12-31 Formulera din organisations åtagande till 2022-12-31, för de utmaningar ni väljer att anta. T ex utse ansvarig (1A), ta fram en resepolicy (2A), x antal fossilbränslefria personbilar (4A), y procent fossilbränslefria köpta resor (4E), andel arbetsmaskiner som drivs med förnybar energi (4M) osv.
1. Kom igång	1A Utse ansvariga	<i>Finns det beslut på vem/vilka som är fordons- och transportansvariga och att de ska genomföra arbetet i enlighet med organisationens energi- och klimatstrategi?</i>		
	1B Egna fordon och persontransporter, inventera	<i>Har din organisation en aktuell fordons- och transportanalys?</i>		

	1C Upphandlade persontransporter, identifiera och undersök	<i>Har din organisation en sammanställning över vilka avtal som finns när det gäller persontransporter? Har krav ställts gällande fordonstyp och drivmedel?</i>		
	1D Arbetsmaskiner, identifiera och undersök	<i>Har din organisation en aktuell inventering av arbetsmaskiner?</i>		
	1E Glöm inte varu-transporter	<i>Jobbar din organisation systematiskt med klimatkrav för varutransporter, inklusive t.ex. matdistribution och entreprenader som rymmer transporter? Såväl egna som upphandlade.</i>		
	1F Digitala möten, utbilda och mät	<i>Erbjuder ni personal och förtroendevalda (fysiska eller digitala) utbildningar i webbmötesverktyg och metoder för bra digitala möten? Mäter er organisation utvecklingen när det gäller webbmöten?</i>		
	2A Resepolicy	<i>Finns det en aktuell resepolicy som prioriterar fossilbränslefria resor?</i>		

2 Organisera, prioritera, planera	2B Fordons- och drivmedelsstrategi	<i>Finns det en aktuell fordons- och drivmedelsstrategi som prioriterar fossilbränslefria transporter?</i>		
	2C Upphandlade resor och persontransporter, kriterier och villkor	<i>Överensstämmer upphandlade resor och persontransporter med organisationens resepolicy samt drivmedels- och fordonsstrategi? Finns det en uppföljning av hur detta efterlevs?</i>		
	2D Klimatkompensera	<i>Har din organisation ett klimatkompenseringsystem för fossila resor?</i>		
3 Skaffa resurser och aktivera genomförandet	3A Handlingsplan och resurser	<i>Finns en aktuell handlingsplan som också är resurssatt, d.v.s. korrelerad med budget?</i>		
4 Planera nya insatser	4A Fler fossilfria personbilar	<i>Antal eller andel fossilbränslefria personbilar idag?</i>		Kommentar: Ange valfri andel eller antal.
	4B Fler biogasbilar	<i>Antal eller andel biogasbilar idag?</i>		Kommentar: Ange valfri andel eller antal.
	4C Möjligt att tanka biogas	<i>Antal tankställen för biogas i kommunen idag? Är det tillräckligt?</i>		

4D Möjligt att ladda elbil	<i>Antal publika laddstolpar i kommunen idag? (Alternativt i egen regi, för den som inte är en kommun.) Är det tillräckligt?</i>		
4E Fler fossilfria köpta resor	<i>Antal eller andel fossilbränslefria köpta resor (egna köp, via resebyrå eller annan upphandling, t ex skolresor)?</i>		
4F Fler tjänstecyklar	<i>Antal tjänstecyklar idag? Alternativt antal tjänstecyklar per 100 anställda idag?</i>		
4G Fler förmåns-cyklar	<i>Erbjuder ni era anställda att hyra cykel med bruttolöneavdrag?</i>		
4H Fossilfri kollektivtrafik på väg	<i>Antal eller andel fossilbränslefri kollektivtrafik idag - på väg.</i>		
4I Fossilfri kollektivtrafik på järnväg	<i>Antal eller andel fossilbränslefri kollektivtrafik idag - på järnväg?</i>		
4J Fossilfri kollektivtrafik på vatten	<i>Antal eller andel fossilbränslefri kollektivtrafik idag – på vatten?</i>		
4K Fossilfri kollektivresa = arbetstid	<i>Anställd får räkna minst halva tiden av tjänsteresa med tåg eller buss som arbetstid (istället för restidsersättning)?</i>		
4L Fler fossilfria varutransporter	<i>Antal eller andel fossilbränslefria varutransporter idag?</i>		

		<i>Alternativt antal eller andel upphandlingsavtal med krav på fossilbränslefria transporter?</i>		
	4M Fler fossilfria arbetsmaskiner	<i>Antal eller andel arbetsmaskiner som drivs med förnybar energi (fossilbränslefria drivmedel eller grön el)?</i>		
	4N Länsprojekt varutransporter	<i>Vill ni vara med i ett regionalt projekt om fossilbränslefria varutransporter?</i>		
5 Utvärdera och manificera	5A Följ upp, fira och förbättra	<i>Checklista: Har din organisation ett klimatbokslut eller motsvarande där resultat redovisas med förslag på utveckling och där framstegen firas?</i>		

4B Fler biogasbilar	Yellow		Green	Yellow	Green	Light Green	Green	Green
4C Möjligt att tanka biogas			Light Green	Light Green	Green		Green	Light Green
4D Möjligt att ladda elbil	Light Green		Green	Yellow	Green	Green	Yellow	Yellow
4E Fler fossilfria köpta resor		Green	Yellow		Yellow	Green		Green
4F Fler tjänstecyklar		Green		Light Green	Yellow	Green	Light Green	Green
4G Fler förmåncyklar	Light Green	Yellow	Yellow		Green	Light Green		
4H Fossilfri kollektivtrafik på väg	Light Green		Yellow			Light Green		Light Green
4I Fossilfri kollektivtrafik på jvg			Yellow			Yellow	?	Yellow
4J Fossilfri kollektivtrafik på vatten			Yellow			Yellow	?	Yellow
4K Fossilfri kollektivresa = arbetstid			Green					
4L Fler fossilfria varutrsp		Green			Yellow	Green		Yellow
4M Fler fossilfria arbetsmaskiner	Yellow		Green		Green	Yellow		Yellow
4N Länsprojekt godstrsp	Green	Green	Green		Yellow	Green		Green
5. UTVÄRDERA OCH MANIFESTERA								
5A Följ upp, fira och förbättra	Yellow	Light Green	Yellow	Yellow	Yellow	Light Green		Light Green

EGNA ÅTAGANDEN

Extern kommunikation	Centralisera fordonsinköp
dEIBILSpool	Optimering körrutter
Miljöbränslebilpersonal-förm	Främja biogasprod
Hållbar arbetspendling	Utbildning tanka biogas

Bilaga C Kalendarium

- Nov 2019 Klimatkommissionen beslutar att under år 2020 lägga fokus på transporter – ökad kunskap, synliggörande och genomförandtakt.
- 2020-04-16 Länsgrupp minskad klimatpåverkan, första idé om transportutmaning. Länsgruppen beslutar bilda en arbetsgrupp, med RKL som sammankallande.
- 2020-05-08 Arbetsgruppen beslutar att Energikontor Sydost tar fram en första skiss, samt att var och en förhandsbocar sitt kommunalråd (motsvarande) inför lansering 8 oktober.
- Maj 2020 Förankring i kommunförbundets styrelse.
- 2020-06-01 Arbetsgrupp, Energikontor Sydost presenterar förslag till transporttrappa.
- 2020-06-11 Utskick från klimatkommissionen till kommunledningarna (motsvarande). Boka 8 oktober för lansering.
- 2020-06-17 Workshop hela länsgruppen
- 2020-08-31 Kalmar läns klimatkommission, information och godkännande.
- 2020-09-07 Klimatsamverkans länsgrupp, presentation av förslag till transporttrappa och utmaningar. Därefter dialog i gruppen samt framtagande av slutlig version.
- 2020-09-23 ”Officiellt” utskick av transporttrappan (= utmaningen) från klimatkommissionen till samtliga 16 parter. Utskick till länsgruppen, samt till den som kommer att representera organisationen vid lanseringen den 8 oktober.
- X Antagna utmaningar återrapporteras till sekretariatet. Åtta av 16 organisationer väljer att delta.
- 2020-10-x Pressinbjudan.
- 2020-10-08 Klimatkommissionen lanserar Transportutmaning Kalmar län 2022. Digital pressinformation (p.g.a. coronapandemin). Presentation av nuläge samt åtaganden. Digital medverkan från KSO (motsvarande). Information på regionens hemsida m fl.
- 2021-2022 Kontinuitet via länsgrupp minskad klimatpåverkan.
- Våren 2021 Halvtidsuppföljning via länsgrupp minskad klimatpåverkan. Återrapportering till klimatkommissionen och klimatsamverkans medlemmar.
- Feb 2022 Planerad halvdag för erfarenhetsutbyte, dock inställd på grund av få deltagare.
- Våren 2023 Uppföljning via länsgrupp minskad klimatpåverkan. Nystart arbetsgrupp. Intervju med klimatsamverkans medlemmar. Beslut om Transportutmaning Kalmar län 2025.